

Filip WOLSKI*

 <https://orcid.org/0000-0002-4145-7758>

SZCZEGÓLNE KORZYŚCI PRYZNANE WSPÓLNIKOWI W UMOWIE SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Abstrakt

Przedmiot badań: W tekście poddano analizie art. 159 kodeksu spółek handlowych. Cytowany przepis przewiduje możliwość przyznania „szczególnych korzyści” wspólnikowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Regulacja ta ma wyjątkowy charakter, biorąc pod uwagę fakt, że wpływ udziałowca na funkcjonowanie tego podmiotu – co do zasady – zależy od wartości posiadanych jednostek uczestnictwa.

Cel badawczy: Celem publikacji jest kompleksowe przedstawienie problematyki związanej z przedmiotem oraz zakresem przywilejów przypisanych uczestnikowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ich przyznawaniem oraz wygasaniem. Cel ten starano się osiągnąć poprzez analizę wymienionych aspektów w trzech jednostkach redakcyjnych. W pierwszej skupiono się na zagadnieniach związanych z przedmiotem oraz zakresem przedmiotowym dodatkowych kompetencji. W drugim na ich przyznawaniu. W trzecim z kolei na wygaśnięciu.

Metoda badawcza: W pracy wykorzystano metodę dogmatycznoprawną. Sięgnięto w szczególności do tekstu ustawy z 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych, komentarzy, artykułów oraz monografii, a także orzecznictwa.

Wyniki: Skutkiem bliższego przyjrzenia się omawianej problematyce jest sformułowanie trzech kategorii konkluzji oraz ewentualnych wniosków *de lege ferenda*. Pierwsze są pozytywne. Dotyczą one istnienia unormowań umożliwiających przypisanie szczególnych uprawnień wspólnikom spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Drugie zaliczają się do mieszanych. Chodzi tu o brak określenia przedmiotu oraz zakresu przedmiotowego omawianego zagadnienia. *Prima facie* stan ten może wydawać się korzystny, choć – jak się okazuje – nie do końca tak jest. W tym przypadku zaproponowano konkretne rozwiązania legislacyjne, mogące poprawić tę sytuację. Ostatnie są krytyczne. Odnoszą się one do kwestii wygasania „szczególnych korzyści”. *De lege lata* nie jest ona jednoznacznie uregulowana. Wobec tego powstają wątpliwości na gruncie stosowania art. 159 kodeksu spółek handlowych. W tej materii także wzmiankowano o sposobie poprawy redakcji przepisu.

Słowa kluczowe: szczególne korzyści, uprawnienia osobiste, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, umowa, kodeks spółek handlowych.

* Mgr, asystent prawny w Kancelarii Radców Prawnych i Adwokatów Kamińska, Woźniak, Złotkiewicz sp. j.; e-mail: wolski.filip96@gmail.com

1. Wstęp

W spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej: spółka z o.o.) występują dwa rodzaje uprawnień wspólników. Pierwsze są związane z udziałem, zaś drugie odnoszą się do jej uczestników (por. art. 246 § 3 k.s.h., a następnie art. 159 k.s.h. oraz art. 174 § 2 k.s.h.). Występowanie tych ostatnich stanowi wyjątek, gdyż wpływ udziałowca na jej funkcjonowanie implikowany jest wartością albo ilością posiadanych udziałów. Co więcej, w przepisach ustawy z 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (dalej: k.s.h.)¹ przewidziano możliwość dalszej modyfikacji wspomnianego odstępstwa. W myśl art. 159 k.s.h. umowa spółki z o.o. może przyznawać „szczególne korzyści”. Celem niniejszej publikacji jest kompleksowe przedstawienie problematyki związanej z przedmiotem oraz zakresem tych przywilejów, ich przyznawaniem oraz wygasaniem.

2. Przedmiot i zakres szczególnych korzyści przyznanych wspólnikowi w umowie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

W literaturze przedmiotu nie budzi wątpliwości interpretacja niezdefiniowanego normatywnie pojęcia „szczególnych korzyści”, o którym mowa w art. 159 k.s.h. Autorzy wskazują, że oznacza ono uprawnienia przypisane do konkretnego uczestnika spółki z o.o.² W konsekwencji, przy wykorzystaniu regulacji przewidzianej w cytowanym przepisie można rozszerzyć katalog praw związanych z osobą udziałowca. Prawa te należy odróżnić od tych, które wynikają z posiadania co najmniej jednej jednostki uczestnictwa w spółce z o.o. Mimo to występuje

¹ T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1526.

² **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 309; **K. Kopa-czyńska-Pieczniak**, w: **A. Kidyba** (red.), *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2010, s. 347; **M. Rodzyńkiewicz**, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 318; **A. Kidyba**, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, Warszawa 2014, Komentarz do art. 159, Nb. 3; **S. Soltysiński**, *Osobiste uprawnienia udziałowców w spółkach kapitałowych. Przyczynek do analizy art. 159 i 354 k.s.h.*, w: **A. Calus i in.** (red.), *Studia z prawa prywatnego gospodarczego. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Ireneusza Weissa*, Kraków 2003, s. 267; **P. Piniór**, *Osobiste uprawnienia wspólników i akcjonariuszy w spółkach kapitałowych*, *Prawo Spółek* 2010/2, s. 9; **R. Potrzeszcz**, w: **T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz** (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Tom 2*, Warszawa 2011, s. 53; **R. Pabis**, *Spółka z o.o. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 70.

pomiędzy nimi zależność, gdyż istnienie osobistych przywilejów warunkowane jest przez stosunek członkostwa³.

Szczególne korzyści przyznane wspólnikowi mogą dotyczyć wyłącznie jego osoby⁴. Kwestia ta nie jest jednoznacznie rozstrzygnięta w k.s.h. Nie wskazano w przepisie zakresu przedmiotowego. Mowa w nim jedynie o wspólniku jako o podmiocie, któremu przypisuje się szczególną korzyść. Ten ostatni aspekt przemawia na rzecz postawionej tezy. Niemniej, w literaturze trafnie argumentuje się, że uprzywilejowanie może dotyczyć wspólnika także pośrednio⁵. Jak można zatem sądzić, uzasadniona jest interpretacja szeroka. Jednak odmienne konkluzje wynikają z wykładni systemowej. Omawiana w niniejszej publikacji konstrukcja jest zbliżona do regulacji przewidzianej w art. 174 § 2 k.s.h. Zgodnie z cytowanym przepisem możliwe jest wykreowanie udziału o szczególnych uprawnieniach. W konsekwencji przyjęcie wykładni rozszerzającej wiąże się z dopuszczeniem istnienia dwóch unormowań odnoszących się do tej samej problematyki. Wniosek ten nie wydaje się możliwy do zaakceptowania. Ponadto można odnieść wrażenie że szerokie interpretowanie art. 159 k.s.h. nie przynosi praktycznych rezultatów. Pomiędzy jego wykładnią rozszerzającą a przepisem, na mocy którego możliwe jest uprzywilejowanie jednostki uczestnictwa, występuje tylko jedna różnica. Polega ona na odmiennym skutku utraty udziału. W przypadku art. 174 § 2 k.s.h. dodatkowa kompetencja dzieli jego los, zaś w drugim wypadku wygasa⁶ (por. uwagi poniższe). Różnicy tej nie można uznać za przeważającą na korzyść szerokiej interpretacji art. 159 k.s.h. Na marginesie rozważań należy wspomnieć o redakcji art. 246 § 3 k.s.h., która także przemawia za postawioną tezą. W cytowanym przepisie ustawodawca odwołuje się do pojęć

³ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 350.

⁴ **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 309; **R. Pabis**, w: **J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski i in.**, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2020, Komentarz do art. 159 k.s.h., Nb 1; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 15 maja 2008 r., sygn. akt V ACa 163/08. Por. **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 10; **M. Kozik**, *Uszczuplenie praw przyznanych osobście i praw udziałowych w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w świetle art. 246 § 3 k.s.h. (cz. I)*, *Prawo Spółek* 2005/12, s. 16; **M. Bielecki**, *Zakaz dyskryminacji i zasada równości a przywileje osobiste i udziałowe w spółce z o.o.*, *Prawo Spółek* 2005/11, s. 5. Odmiennie **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 348; **A. Kidyba**, *Kodeks spółek handlowych. Tom 1. Komentarz do art. 1–300*, Warszawa 2019, s. 734; **S. Soltysiński**, *Osobiste uprawnienia udziałowców...*, s. 269; **P.J. Turowicz**, *Prawa przyznane osobście poszczególnym wspólnikom lub akcjonariuszom*, *Przegląd Prawa Handlowego* 1999/5, s. 41; uchwała Sądu Najwyższego z 8 września 1995, sygn. akt III CZP 106/95.

⁵ **M. Kozik**, *Uszczuplenie praw...*, s. 16.

⁶ **M. Tarska**, *Zakres swobody umów w spółkach handlowych*, Warszawa 2012, s. 410.

takich jak „prawa udziałowe” i „prawa osobiste”. W ten sposób prawodawca wyczerpuje kategorię uprawnień wspólników spółki z o.o. W takim przypadku brak posłużenia się zwrotem „szczególne korzyści” sugeruje, że te trzy terminy nie są zbieżne⁷. Trzeba natomiast pamiętać, że przywołane określenie pojawia się w późniejszych fragmentach k.s.h. (m.in. art. 499, art. 516³ czy art. 518).

Przywileje, w które może zostać wyposażony udziałowiec, mogą mieć charakter korporacyjny lub majątkowy⁸. Te pierwsze pozwalają wpływać na funkcjonowanie spółki z o.o., zaś drugie czerpać korzyści majątkowe z uczestnictwa w tym podmiocie.

Uprawnienia przypisane uczestnikowi spółki z o.o. są niezbywalne⁹. W konsekwencji nie jest możliwe rozporządzanie nimi. Dotyczy to także rozrządzenia na wypadek śmierci¹⁰. Cecha ta wynika z przyznania ich konkretnemu udziałowcowi jako osobie, która wskazana jest w umowie spółki z o.o.

W art. 159 k.s.h. nie wskazano, jakie kompetencje można przyznać na podstawie przywołanego przepisu. Wobec tego uzasadnione wydaje się przyjęcie, że uprawnienia te mogą modyfikować prawa przewidziane w ustawie lub kreować takie, których prawodawca nie uregulował¹¹. Kompetencje te nie mogą jednak pozostawać w sprzeczności z ustawami, właściwością stosunku spółki z o.o. ani zasadami współżycia społecznego (por. art. 353¹ ustawy z 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny; dalej: k.c.)¹².

⁷ **M. Kozik**, *Uszczuplenie praw...*, s. 15.

⁸ *Ibidem*, s. 348; **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 11. Por. **A. Kidyba**, *Kodeks spółek...*, s. 734.

⁹ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 350; **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 310; **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 10; **S. Soltysiński**, *Osobiste uprawnienia udziałowców...*, s. 268.

¹⁰ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 350.

¹¹ **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 310; **A. Kidyba**, *Spółka z ograniczoną...*, Komentarz do art. 159, Nb. 3; **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 348; wyrok Sądu Najwyższego z 20 listopada 2003 r., sygn. akt III CK 93/02. Por. **M. Bielecki**, *Zakaz dyskryminacji i zasada równości a przywileje osobiste i udziałowe w spółce z o.o.*, Prawo Spółek 11/2005, s. 6. Odmienne **M. Kozik**, *Uszczuplenie praw...*, s. 17, który proponuje przeciwną koncepcję. Autor ten zwraca uwagę na redakcję omawianej regulacji. Chodzi tu o użycie zwrotu „szczególne korzyści”. Zwrot ten przyczynił się do stworzenia poglądu, w myśl którego uprawnienia te dzielą się na zwykle (wynikające z ustawy) oraz szczególne, czyli te, których nie przewidziano w k.s.h. (*Ibidem*, s. 17). W konsekwencji, zakłada się, że tylko te ostatnie mogą być uznane za szczególne korzyści, o których mowa w art. 159 k.s.h.; **R. Potrzezsch**, w: *Kodeks spółek...*, s. 53.

¹² T.j. Dz.U. z 2020 r., poz 1740; **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 414; **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 310; **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 12

W pierwszym przypadku chodzi o przepisy prawa powszechnie obowiązującego¹³. W kontekście analizowanej tematyki, ograniczenie to dotyczy przede wszystkim regulacji zawartych w k.s.h. Przypisane uprawnienia nie mogą pozostawać w sprzeczności z normami bezwzględnie obowiązującymi¹⁴. W konsekwencji uczestnik spółki z o.o. nie może m.in. pobierać odsetek od wkładów lub udziałów (art. 190 k.s.h.). Ponadto, przyznane szczególne korzyści nie mogą wykraczać poza wskazane przez prawodawcę granice możliwej modyfikacji analogicznych uprawnień, wynikających z udziału¹⁵. Oznacza to, że wspólnik nie może m.in. posiadać więcej niż trzy głosy na udział (art. 174 § 4 k.s.h.). W przeciwnym przypadku takie działania należy uznać za mające na celu obejście prawa¹⁶.

Właściwość stosunku spółki z o.o. wyznacza ustawowy model więzi obligacyjnej powstającej przy jej zawiązaniu z jednoczesnym uwzględnieniem cech charakterystycznych utworzonego podmiotu¹⁷ (podwójny skutek umowy spółki handlowej). W konsekwencji, granice zgodności przywileju z omawianym ograniczeniem należy rozpatrywać w kontekście skutków wywieranych przez umowę spółki z o.o.¹⁸ Skutki te dzielą się na zobowiązaniowe i organizacyjne¹⁹. Chodzi tu o powstanie stosunku zobowiązaniowego polegającego na dążeniu

¹³ **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 95; Szerzej *Ibidem*, s. 95–112.

¹⁴ *Ibidem*, s. 97–98.

¹⁵ **A. Kidyba**, *Spółka z ograniczoną...*, Komentarz do art. 159, Nb. 12; **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 349; **P. Piniór**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 12; **D. Wajda**, *Prawa przyznane osobście wspólnikowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością a powiernicze zbycie udziałów*, Głosa 3/2008, s. 50; **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 414. Odmiennie **A. Opalski**, *Komentarz do art. 159, Nb. 12*, w: **A. Opalski** (red.), *Kodeks spółek handlowych. Tom IIA. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 151–226*, Warszawa 2018.

¹⁶ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 349; **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 310; **P. Piniór**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 12.

¹⁷ **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 113–114, która – choć nie przeprowadza rozważań w jednostce redakcyjnej poświęconej tematyce przyznania szczególnych korzyści wspólnikowi spółki z o.o. (*Ibidem*, s. 409–419) – słusznie wskazuje na potrzebę rozpatrywania granic swobody umów w spółkach handlowych w kontekście art. 353¹ k.c. z uwzględnieniem art. 3 k.s.h. (*Ibidem*, s. 118). Por. – na gruncie spółki akcyjnej – **J. Okolski**, **J. Modrzejewski**, **L. Gasiński**, *Natura stosunku korporacyjnego spółki akcyjnej*, *Przegląd Prawa Handlowego*, 8/2000, s. 4; **K. Szmid**, *Natura spółki akcyjnej jako delimitacja zasady swobody umów w prawie polskim i amerykańskim*, Warszawa 2015, s. 48, który proponuje definiowanie tego pojęcia, opierając się na celu jej utworzenia. Choć koncepcja ta jest odmienna od prezentowanej w niniejszym opracowaniu, a ponadto odnosi się do innego rodzaju spółki handlowej, to Autor trafnie wskazuje na konieczność zweryfikowania oraz uwzględnienia w tym temacie cech symptomatycznych dla utworzonego podmiotu.

¹⁸ **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 118–127.

¹⁹ *Ibidem*, s. 120.

do wspólnego celu poprzez co najmniej wniesienie wkładu (art. 3 k.s.h.) oraz jednostki organizacyjnej wyposażonej w zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych. Pierwszy przypadek sprowadza się do zachowania minimalnej treści umowy spółki z o.o. Dotyczy ona zobowiązania wspólnika do dążenia do osiągnięcia wspólnego celu przez wniesienie wkładu²⁰. W kontekście drugiego skutku chodzi przede wszystkim o nienaruszanie tych cech konstrukcyjnych, które definiują spółkę z o.o. W odniesieniu do przedstawianej tematyki, zaliczyć do nich można wskazywaną w doktrynie osobowość prawną, zasady dominacji kapitału nad osobami wspólników oraz działania przez organy²¹. W takiej sytuacji niezbędna jest ocena wpływu danego uprawnienia na wymienione cechy²². Kolejnym kryterium branym pod uwagę, rozpatrując ten aspekt umowy spółki z o.o., jest zasada równych praw (i obowiązków) wspólników (art. 174 § 1 k.s.h.)²³. Zasada ta dotyczy treści stosunku członkostwa w spółce z o.o., zaś jej konsekwencją jest jednakowość i równość tych praw²⁴. Oznacza to, że prawa te powinny być równe (gdy ich zakres jest niezależny od wartości udziałów) albo proporcjonalne (gdy ich rozmiar implikowany jest wielkością jednostek uczestnictwa w spółce z o.o.). Od tej reguły dopuszczalne są wyjątki, to znaczy, że możliwe jest uprzywilejowanie wspólnika (art. 159 k.s.h.) lub jego udziałów

²⁰ **A. Kidyba**, *Kodeks spółek...*, s. 41.

²¹ **A. Kidyba**, *Prawo handlowe*, Warszawa 2018, s. 366. Por. – na gruncie spółki akcyjnej – **K. Szmid**, *Natura spółki...*, s. 50; **B. Nowak-Górski**, *Swoboda kreowania akcji uprzywilejowanych i uprawnień osobistych w spółkach akcyjnych*, *Przegląd Prawa Handlowego* 2017/2, s. 30–31; **J. Okolski**, **J. Modrzejewski**, **L. Gasiński**, *Natura stosunku...*, s. 6.

²² **B. Nowak-Górski**, *Swoboda kreowania...*, s. 33, który – na gruncie spółki akcyjnej – wskazuje na potrzebę weryfikacji intensywności wpływu określonej szczególnej korzyści na funkcjonowanie podmiotu w kontekście jego cech charakterystycznych (natura spółki akcyjnej) w celu stwierdzenia ich ewentualnego naruszenia.

²³ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2002, s. 91–92. Odmiennie **A. Opalski**, *Zasada jednakowego traktowania wspólników i akcjonariuszy*, *Przegląd Prawa Handlowego* 2012/6, s. 12–16, który stwierdza brak przydatności art. 174 § 1 k.s.h. w kontekście przedstawianego tematu (s. 16). Zamiast wskazanego przepisu Autor ten sugeruje konieczność uwzględnienia art. 20 k.s.h., w którym przewidziano zasadę jednakowego traktowania wspólników. Niemniej teza ta nie jest możliwa do zaakceptowania. Art. 20 k.s.h. nie ma zastosowania do kształtowania treści stosunku członkostwa łączącego wspólnika ze spółką handlową, natomiast odnosi się do wykonywania przez nią poszczególnych praw i obowiązków względem wspólników (**K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 94). Por. **A. Kidyba**, *Kodeks spółek...*, s. 805; **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 309, którzy wskazują na wzajemną korelację art. 20 k.s.h. i art. 174 § 1 k.s.h. w odniesieniu do przedstawianego zagadnienia.

²⁴ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 91.

(art. 174 § 2 k.s.h.)²⁵. Przy czym odstępianie od niej powinno być uargumentowane obiektywnymi przesłankami²⁶. Wydaje się, że rozpatrując organizacyjny skutek umowy spółki z o.o., konieczne jest także uwzględnienie interesu nowo powstałego podmiotu²⁷. Interes ten należy rozumieć jako obiektywny i autonomiczny względem interesu jej udziałowców (interes materialny)²⁸. Jego istnienie wiąże się z odrębnością podmiotową od innych uczestników obrotu, a w tym od jej wspólników oraz założycieli²⁹. Niezbędność brania pod uwagę tego kryterium wynika z potrzeby ochrony interesu spółki z o.o. W odniesieniu do omawianego zagadnienia mogłoby objawiać się to analizowaniem wymierności przyznania konkretnej szczególnej korzyści względem tego podmiotu.

Zasady współżycia społecznego odnoszą się do nieskodyfikowanych norm postępowania aktualnie funkcjonujących w społeczeństwie, które mają na celu ochronę powszechnie akceptowanych wartości lub dóbr niematerialnych³⁰. Obowiązek ich uwzględnienia czyni prawo bardziej elastycznym³¹. Wartości te dotyczą zazwyczaj układu interesów, rozkładu korzyści lub ciężarów każdej ze stron stosunku prawnego³². W kontekście omawianego zagadnienia, w stosunku spółki z o.o. (stosunki wewnętrzne³³) zasada ta ma mniejsze znaczenie niż dwa poprzednie kryteria³⁴. Stanowi to konsekwencję konstrukcji spółki z o.o. Przede wszystkim ze względu na dominację kapitału (element kapitałowy)

²⁵ *Ibidem*, s. 91–92.

²⁶ **A. Kidyba**, *Spółka z ograniczoną...*, Komentarz do art. 174, Nb. 8.

²⁷ Na potrzebę uwzględnienia tego kryterium zwracano uwagę w doktrynie już wcześniej (m.in. **S. Sołtysiński**, *Osobiste uprawnienia udziałowców...*, s. 270; **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 416; **D. Wajda**, *Prawa przyznane...*, s. 54). Ma to miejsce przy rozpatrywaniu okoliczności, w których może nastąpić odejście od zasady równego traktowania wspólników wyrażonej w art. 20 k.s.h. Niemniej można odnieść wrażenie, że ograniczenie jego zastosowania do tego przypadku jest niewystarczające.

²⁸ **A. Kappes**, *Interes spółki a interes wspólników/akcjonariuszy*, w: **P. Piniór**, **P. Relidzyński**, **W. Wyrzykowski**, **E. Zielińska**, **M. Żaba** (red.), *Prawo handlowe. Między teorią, praktyką a orzecznictwem. Księga jubileuszowa dedykowana Januszowi A. Strzępcze*, Warszawa 2019, s. 180. Szerzej: **A. Kappes**, *Interes spółki a interes wspólników/akcjonariuszy*, s. 175–180.

²⁹ Szerzej **A. Kappes**, *Interes spółki a interes wspólników/akcjonariuszy*, s. 177–178.

³⁰ **T. Sokolowski**, w: **A. Kidyba** (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. T. I. Część ogólna*, Warszawa 2012, s. 49.

³¹ **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 127.

³² *Ibidem*.

³³ Por. **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Dobre obyczaje i zasady współżycia społecznego w prawie spółek handlowych*, *Annales UMCS* 2016/2, s. 98, która wskazuje, że wpływ zasady współżycia społecznego rozciąga się na stosunki wewnętrzne (ład korporacyjny) i zewnętrzne.

³⁴ **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 128.

nad osobami wspólników (element osobowy)³⁵. Ponadto, przepisy przewidują możliwość wprowadzenia modyfikacji w zakresie praw i obowiązków poszczególnych udziałowców poprzez ich uprzywilejowanie (art. 159 k.s.h.) lub posiadanych przez nich jednostek uczestnictwa w spółce z o.o. (art. 174 § 2 k.s.h.). Niemniej w k.s.h. zawarto regulacje urzeczywistniające obowiązek uwzględnienia pozaprawnych kryteriów w stosunku pomiędzy spółką z o.o. a jej udziałowcami³⁶. Chodzi o zasadę równych praw (i obowiązków) wspólników wyrażoną w art. 174 k.s.h. (por. uwagi powyższe) oraz ich równego traktowania uregulowaną w art. 20 k.s.h. W myśl tej ostatniej spółka z o.o. (jej organy) powinna wykonywać swoje kompetencje w taki sposób, aby nie doszło do dyskryminacji uczestników spółki z o.o. znajdujących się w analogicznej sytuacji³⁷. Przy czym przepisy te nie mają charakteru absolutnego, dlatego trafnie określa się je jako dyrektywy³⁸.

3. Przyznanie szczególnych korzyści wspólnikowi w umowie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

Przyznanie wspólnikowi dodatkowych uprawnień następuje w drodze zawarcia stosownych postanowień w umowie spółki z o.o. (art. 159 k.s.h.). Postanowienia te mogą być wprowadzone na etapie założycielskim bądź poprzez późniejszą ich zmianę³⁹. W tym ostatnim przypadku uchwała podejmowana jest większością kwalifikowaną 2/3 głosów, chyba że przewidziano surowsze warunki powzięcia tej decyzji (art. 246 § 1 k.s.h.). Nie jest konieczne zaakceptowanie jej treści przez udziałowców, których prawa nie zostają bezpośrednio uszczuplone⁴⁰ (por. art. 246 § 3 k.s.h.). Przepisy nie regulują z kolei problematyki zgody

³⁵ Szerzej *ibidem*, s. 130–131.

³⁶ *Ibidem*, s. 132.

³⁷ **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 102.

³⁸ **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 132.

³⁹ **S. Sołtyśński**, *Osobiste uprawnienia udziałowców...*, s. 268; **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 11.

⁴⁰ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 103, która wskazuje, że taka ingerencja musi dotyczyć konkretnego uczestnika spółki z o.o., a ponadto faktycznie zmieniać treść stosunku członkostwa łączącego go z tym podmiotem. Szerzej *ibidem*, s. 102–103. Odmienne **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 127, która podkreśla konieczność udzielenia zgody przez pozostałych wspólników ze względu na zasadę równego traktowania wyrażoną w art. 20 k.s.h.; **M. Bielecki**, *Zakaz dyskryminacji i zasada równości a przywileje osobiste i udziałowe w spółce z o.o.*, *Prawo Spółek* 2005/11, s. 9; **M. Kozik**, *Uszczuplenie praw przyznanych osobiście i praw udziałowców w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w świetle art. 246 § 3 k.s.h. (cz. II)*, *Prawo Spółek*

wspólnika, któremu przyznaje się dodatkowe kompetencje (por. art. 159 k.s.h., art. 246 k.s.h.). Wydaje się, że zgoda ta jest wymagana⁴¹, przede wszystkim ze względu na konstrukcję prawną przewidzianą w art. 159 k.s.h. Szczególne korzyści, o których tam mowa, stanowią więc cywilnoprawną łączącą udziałowca ze spółką z o.o.⁴² Nie można przyjąć, że zostaną one przypisane mimo woli. Przyjęcie takiej tezy stwarza nawet potencjalne zagrożenie. Wspólnik – nie chcąc angażować się ponad miarę w działanie spółki z o.o. – może nie wykorzystywać dodatkowej kompetencji, utrudniając tym samym jej funkcjonowanie. Jeszcze bardziej niekorzystna jest sytuacja, w której udziałowiec intencjonalnie nadużywa uprawnienia (na przykład, gdy nie realizuje on szczególnej korzyści, aby w następnej kolejności zaskarżyć uchwałę wspólników, powołując się na przyznane mu kompetencje). Uchwała zmieniająca umowę spółki z o.o. powinna być umieszczona w protokole sporządzonym przez notariusza, a następnie wpisana do rejestru (art. 255 § 1 i 3 k.s.h.).

W k.s.h. nie uregulowano sposobu wskazania wspólnika, jak również jego określenia. W pierwszym przypadku należy przyjąć, że powinno się w możliwie jak najbardziej precyzyjny sposób oznaczyć podmiot, na rzecz którego następuje przyznanie uprawnienia. W doktrynie proponuje się, aby uczynić to poprzez przywołanie imienia i nazwiska (firmy) oraz dalszych danych indywidualizujących i identyfikujących uczestnika obrotu⁴³. Podobne zapatrywanie wyrażane jest w orzecznictwie, w którym wskazuje się na potrzebę określenia wspólnika, aby możliwe było jednoznaczne ustalenie jego tożsamości⁴⁴. Wymóg precyzyjnego wskazania uprzywilejowanego wyklucza możliwość określenia go wyłącznie poprzez sytuację, w której spełnione zostają konkretne przesłanki (na przykład, gdy istnienie prawa po stronie bliżej nieokreślonego podmiotu uzależnione jest od wielkości posiadanego udziału)⁴⁵. W literaturze przedmiotu sugeruje się, że dopuszczenie takiej możliwości nada im cechę zbywalności⁴⁶.

2006/1, s. 17, choć warto uwzględnić krytyczne uwagi Autora odnośnie do przedstawianej regulacji. Por. **A. Opalski**, w: *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 7.

⁴¹ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 349.

⁴² **M. Dumkiewicz**, *Wspólność udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2010, s. 59.

⁴³ **A. Opalski**, w: *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 3. Por. **S. Soltysiński**, *Uprawnienia osobiste udziałowców...*, s. 271; **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 10–11.

⁴⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z 6 marca 2002 r., sygn. akt. V CKN 846/00.

⁴⁵ **A. Opalski**, w: *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 3. Por. **S. Soltysiński**, *Uprawnienia osobiste udziałowców...*, s. 272.

⁴⁶ **A. Opalski**, w: *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 3.

Umowa spółki z o.o. może uzależniać przyznanie szczególnej korzyści od spełnienia określonego wymogu, upływu terminu lub ziszczenia się warunku⁴⁷.

Przypisywane uprawnienia powinny być dokładnie określone w umowie spółki z o.o. (art. 159 k.s.h.). Należy przyjąć, że chodzi tu o jednoznaczne wskazanie zakresu czynności związanych z przywilejem⁴⁸. Wniosek ten potwierdza orzecznictwo. W wyroku Sądu Najwyższego odmówiono ochrony sądowej wspólnikowi ze względu na nieprecyzyjne sformułowanie sposobu wykonania przewidzianych dla niego kompetencji⁴⁹. W umowie spółki z o.o. umocowano go do wskazania kandydata na członka zarządu, co – jak wyeksponował Sąd – nie implikuje podjęcia stosownej uchwały przez zgromadzenie wspólników w tym przedmiocie.

Przyznanie szczególnych korzyści wspólnikowi nie powinno następować poza umową spółki z o.o.⁵⁰ Ten sam wniosek odnosi się do sytuacji, w której zawiera ona delegację do ustalenia tych kwestii w innym miejscu⁵¹. Problematykę tę jednoznacznie przesądza treść art. 159 k.s.h., w którym wyraźnie wskazano umowę spółki z o.o. jako miejsce (sposób) przypisania dodatkowych praw⁵².

Uprzywilejowanie dokonane nieprecyzyjnie, to jest poprzez niedokładne określenie wspólnika, na rzecz którego następuje przyznanie uprawnienia lub niejednoznaczne oznaczenie kompetencji⁵³, a także uczynienie tego poza umową spółki z o.o.⁵⁴ albo z użyciem delegacji⁵⁵ pozostaje bezskuteczne wobec spółki z o.o. (art. 159 k.s.h.)⁵⁶.

⁴⁷ **R. Pabis**, *Spółka z o.o. Komentarz...*, s. 73; **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 16.

⁴⁸ Por. **A. Kidyba**, *Kodeks spółek...*, s. 737; **R. Pabis**, *Spółka z o.o. Komentarz...*, s. 72.

⁴⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z 2 lipca 2015 r., sygn. akt V CSK 657/14.

⁵⁰ **A. Kidyba**, *Kodeks spółek...*, s. 736; **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 350; **R. Potrzebszcz**, w: *Kodeks spółek...*, s. 56; **S. Soltysiński**, *Osobiste uprawnienia udziałowców...*, s. 268; **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 419; wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2011 r., sygn. akt I CSK 391/10.

⁵¹ **A. Kidyba**, *Kodeks spółek...*, s. 736; **P.J. Turowicz**, *Prawa przyznane...*, s. 43.

⁵² **A. Kidyba**, *Kodeks spółek...*, s. 736.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*; **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Spółka z ograniczoną...*, s. 350; **S. Soltysiński**, *Osobiste uprawnienia udziałowców...*, s. 268.

⁵⁵ **A. Kidyba**, *Kodeks spółek...*, s. 736.

⁵⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z 2 lipca 2015 r., sygn. akt V CSK 657/14.

4. Wygaśnięcie szczególnych korzyści przyznanych wspólnikowi w umowie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

Uprawnienia przyznane udziałowcowi na podstawie art. 159 k.s.h. wygasają z chwilą ustania członkostwa w spółce z o.o.⁵⁷ Przywołany przepis nie rozstrzyga tej kwestii jednoznacznie. Niemniej, wspomniany skutek stanowi rezultat przewidzianej w nim konstrukcji. *Explicite* wskazano podmiot, któremu można przypisać szczególne korzyści, to jest wspólnikowi. Status wspólnika z kolei implikowany jest przez posiadanie jednostki uczestnictwa w spółce z o.o.⁵⁸ *A contrario* przywileje te nie mogą przysługiwać osobie, która nie spełnia tego warunku.

Niezależnie od posiadania statusu uczestnika spółki z o.o., szczególna korzyść może wygasnąć po upływie określonego czasu lub w razie ziszczenia się konkretnego zdarzenia⁵⁹.

Kontrowersyjna pozostaje kwestia odzyskania przez wspólnika przyznanych mu szczególnych korzyści w razie ponownego nabycia jednostek uczestnictwa w spółce z o.o. W literaturze przedmiotu prezentowane są dwa stanowiska w tej sprawie. Pierwsze zakłada, że przywilej ten istnieje do momentu usunięcia postanowienia umowy spółki z o.o., który je przewiduje⁶⁰. Drugie z kolei zakłada jego wygaśnięcie wraz z utratą statusu udziałowca bez względu na ewentualne dokonanie zmian w umowie spółki z o.o.⁶¹ Autorzy sugerują, że za pierwszym poglądem przemawia brak szczegółowej regulacji dotyczącej wygaśnięcia przyznanych kompetencji⁶². Popierający tę drugą koncepcję wskazują, że z chwilą ustania członkostwa w spółce z o.o. postanowienie przypisujące przywilej uzyskuje walor jedynie historyczny, zaś jego zmiana stanowi czynność formalną, o charakterze wyłącznie deklaratoryjnym⁶³. W dalszej kolejności podkreśla się, że

⁵⁷ **A. Kidyba**, *Spółka z ograniczoną...*, Komentarz do art. 159, Nb. 3; **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 96; **S. Soltysiński**, *Osobiste uprawnienia udziałowców...*, s. 267; **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 11; **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 5; **D. Wajda**, *Prawa przyznane...*, s. 53; **R. Pabis**, *Spółka z o.o. Komentarz...*, s. 70; wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2005 r., sygn. akt I CK 528/04; wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2005 r., sygn. akt I CK 521/04.

⁵⁸ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 27.

⁵⁹ **A. Kidyba**, *Spółka z ograniczoną...*, Komentarz do art. 159, Nb. 5.

⁶⁰ **M. Rodzynkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 319.

⁶¹ **P. Pinior**, *Osobiste uprawnienia...*, s. 14; **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 5; **D. Wajda**, *Prawa przyznane...*, s. 54.

⁶² **M. Rodzynkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 319.

⁶³ **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 5.

uprawnienia te mają swoje uzasadnienie w osobie wspólnika⁶⁴, a ponadto w razie utraty statusu udziałowca bezcelowe staje się dalsze ich istnienie⁶⁵. Przytoczone argumenty nie dają podstawy do jednoznacznego rozstrzygnięcia omawianej problematyki. Przede wszystkim należy przyjąć, że szczególne korzyści przypisane na podstawie art. 159 k.s.h. wygasają z chwilą ustania członkostwa w spółce z o.o. (por. uwagi powyższe). Przy czym podmiot mający dla niej istotne znaczenie może ponownie uzyskać status udziałowca, nadając tym samym sens gospodarczy postanowieniu, które przewiduje dodatkowe uprawnienia. Wówczas spełnione zostaną przesłanki skutecznego uprzywilejowania. Wydaje się, że rozwiązanie roztrząsanego zagadnienia należy doszukiwać się w znaczeniu umowy spółki z o.o. Umowie tej przypisuje się dwa znaczenia⁶⁶. Pierwsze związane jest z zobowiązaniem wspólnika wobec spółki z o.o. (dążenie do wspólnego celu), zaś drugie obejmuje jej ustrojowy charakter. W tym ostatnim przypadku chodzi o zasady dotyczące funkcjonowania tego podmiotu jako struktury korporacyjnej⁶⁷. Ustalenia te – w szczególności w zakresie praw (i obowiązków) wspólników – składają się na treść stosunku członkostwa⁶⁸. Stosunek ten z kolei stanowi więź cywilnoprawną łączącą udziałowca ze spółką z o.o. Zatem postanowienia zawarte w umowie spółki z o.o. pozostają wiążące do momentu ich zmiany lub usunięcia. Wobec tego nie wydaje się trafne przyjmowanie koncepcji zakładającej definitywne wygaśnięcie przyznanego przywileju jedynie ze względu na niespełnianie przesłanki posiadania statusu uczestnika spółki z o.o. W takim przypadku może przesądzić wyłącznie wyraźna podstawa prawna (ustawowa lub umowna)⁶⁹. Nie zmienia to jednak faktu, że uprawnienie to nie może być dalej wykonywane. W takiej sytuacji można odnieść wrażenie, że bardziej słuszna jest koncepcja,

⁶⁴ *Ibidem*; **D. Wajda**, *Prawa przyznane...*, s. 54.

⁶⁵ **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 5.

⁶⁶ **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 42–43. Por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2011 r., sygn. akt I CSK 391/10.

⁶⁷ **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 43. Por. **M. Litwińska**, *Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 1999, s. 16.

⁶⁸ **M. Dumkiewicz**, *Wspólność udziałów...*, s. 59. Szerzej *ibidem*, s. 59–61. Odmienne **K. Korpaczynska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 95, która wskazuje, że szczególne korzyści przyznane wspólnikowi kreują odrębną od stosunku członkostwa więź cywilnoprawną łączącą spółkę z o.o. z udziałowcem.

⁶⁹ Wydaje się, że tej problematyki nie rozstrzyga także art. 354 k.s.h. zawierający analogiczne regulacje, choć ujęte w sposób bardziej szczegółowy (por. **M. Rodzynekiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 837, który – nie statuując takiej tezy – zwraca uwagę, że nie wiadomo jak oceniać sytuację, w której wcześniej uprzywilejowany uczestnik spółki akcyjnej na powrót uzyskuje status wspólnika). Odmienne **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 5.

w myśl której przywilej wygasa aż do momentu ponownego uzyskania statusu wspólnika albo stosownej zmiany lub usunięcia postanowienia je przewidującego⁷⁰. Przede wszystkim koncepcja ta jest zgodna z wcześniej przedstawioną istotą stosunku członkostwa w spółce z o.o. W dalszej kolejności pogląd ten rezonuje z przesłankami przyznania szczególnych korzyści. Przesłankami tymi są posiadanie statusu wspólnika oraz stosowne postanowienie w umowie spółki z o.o. (por. art. 159 k.s.h.). W razie niespełniania choćby jednej z nich nie jest możliwe wykonywanie dodatkowych kompetencji⁷¹. W tym ostatnim przypadku z powodu absencji podstawy prawnej tychże kompetencji, zaś w pierwszym wypadku ze względu na brak uprawnionego podmiotu. Koncepcja ta nie wydaje się także sprzeczna z ochroną praw przyznanych osobiście przewidzianą w art. 246 § 3 k.s.h.⁷² W myśl cytowanego przepisu zmiana umowy spółki z o.o. dotycząca m.in. uszczuplenia praw przyznanych osobiście wymaga zgody wspólnika, do którego się odnosi. Można odnieść wrażenie, że uprzywilejowany, który utracił ten status, nie podlega w tym przypadku protekcji⁷³. Oznacza to, że nie jest potrzebna jego zgoda. Teza ta znajduje uzasadnienie w treści przytoczonego przepisu. Mowa w nim o wspólniku. Chodzi zatem o osobę, która posiada choć jeden udział w spółce z o.o. Wydaje się, że przyjęcie odmiennego założenia zaprzecza istocie regulacji zawartej w art. 246 § 3 k.s.h. Celem tej regulacji nie jest ochrona każdego podmiotu mającego uprawnienia osobiste, a jedynie będącego jednocześnie uczestnikiem spółki z o.o.⁷⁴ Niewykluczone jest także uregulowanie tej kwestii *a priori* w umowie spółki z o.o.⁷⁵

Procesy transformacyjne spółek handlowych wpływają na istnienie szczególnych korzyści przyznanych wspólnikowi na podstawie art. 159 k.s.h. Skutek tych czynności uzależniony jest od ich rodzaju. W przypadku łączenia się i podziału spółek handlowych należy przyjąć, że przywileje te wygasają⁷⁶. Wniosek ten stanowi konsekwencję tytułu nabycia praw i obowiązków przez spółkę przejmującą lub nowo zawiązaną⁷⁷. Podmiot ten nabywa je w drodze sukcesji uniwersalnej. Konstrukcja ta zakłada wstąpienie w ogół majątkowych praw podmiotowych

⁷⁰ Por. **M. Rodzyńkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 837.

⁷¹ Odmiennie wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2005 r., sygn. akt I CK 528/04.

⁷² Por. *ibidem*.

⁷³ Por. **R. Pabis**, w: *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 246, Nb. 44–45.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ **M. Tarska**, *Zakres swobody...*, s. 419.

⁷⁶ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 439; **M. Hotel**, *Podmiotowa restrukturyzacja spółki a wygaśnięcie uprawnień osobistych*, *Przegląd Prawa Handlowego* 2014/8, s. 56–57. Odmiennie **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 5.

⁷⁷ **M. Hotel**, *Podmiotowa restrukturyzacja...*, s. 56.

lub stanowiących majątek odrębny poprzednika⁷⁸. Taki jej kształt *per se* oznacza ustanie stosunku członkostwa w spółce z o.o. przejmowanej lub łączącej się przez zawiązanie nowej spółki kapitałowej⁷⁹. Ponadto, nie można utożsamiać przejmowanej lub łączącej się spółki z o.o. z tą, która przejmuje lub jest nowo zawiązana⁸⁰. Należy zaznaczyć, że nawiązanie więzi korporacyjnej w tym ostatnim przypadku, pomimo iż następuje na mocy przepisów (art. 494 § 4 k.s.h.), nie oznacza jej kontynuacji, gdyż dotyczy ona innego podmiotu⁸¹. W literaturze sugeruje się również, że za tą tezą przemawia niedopuszczalność przeniesienia szczególnej korzyści przyznanej wspólnikowi⁸². Wniosek ten stanowi konsekwencję przypisania jej konkretnej osobie, będącej uczestnikiem spółki z o.o. Co więcej, przytacza się argument, w myśl którego na spółkę przejmującą lub nowo zawiązaną mogą przejść tylko te przywileje, które mają charakter majątkowy⁸³. Niemniej, argument ten należy uznać za nietrafny. Wydaje się, że szczególne korzyści każdorazowo mają charakter majątkowy. Przywileje te mogą należeć do grupy korporacyjnych albo majątkowych. Te pierwsze pozwalają wpływać na funkcjonowanie spółki z o.o., zaś drugie czerpać korzyści majątkowe z uczestnictwa w tym podmiocie. Pomimo różnicy pomiędzy tymi dwoma rodzajami uprawnień polegającej na pośredniości (korporacyjne) albo bezpośredniości (majątkowe), to w obu tych sytuacjach występuje ukierunkowanie na czerpanie korzyści wynikających z uczestnictwa w spółce z o.o.⁸⁴ Ponadto, w tym przypadku nie mają zastosowania także art. 511 § 1 oraz art. 547 § 1, w których przewidziana została zasada nie pogarszania praw podmiotów posiadających przywileje w spółce przejmowanej lub łączącej się, gdyż nie obejmuje ona szczególnych

⁷⁸ **A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk**, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2018, s. 173.

⁷⁹ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 440; **M. Hotel**, *Podmiotowa restrukturyzacja...*, s. 56.

⁸⁰ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 441; **M. Hotel**, *Podmiotowa restrukturyzacja...*, s. 56.

⁸¹ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 441.

⁸² **M. Hotel**, *Podmiotowa restrukturyzacja...*, s. 55–56. Odmiennie **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 3.

⁸³ **M. Hotel**, *Podmiotowa restrukturyzacja...*, s. 55–56.

⁸⁴ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 80–81; **M. Romanowski**, *Podział praw podmiotowych na majątkowe i niemajątkowe*, Państwo i Prawo 2006/3, s. 37. Por. **A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk**, *Prawo cywilne...*, s. 165, którzy klasyfikują prawa korporacyjne jako niemajątkowe, choć jednocześnie sygnalizują pewne wątpliwości na gruncie spółek handlowych, wskazując, że prawa te są także ukierunkowane na osiągnięcie korzyści majątkowych.

korzyści przyznanych na podstawie art. 159 k.s.h.⁸⁵ W przypadku przekształcenia spółki z o.o. uprawnienia przyznane osobiście wspólnikowi nie wygasają⁸⁶. Skutek ten stanowi konsekwencje przyjęcia zasady kontynuacji w odniesieniu do tego rodzaju podmiotowej restrukturyzacji⁸⁷. Reguła ta zakłada zachowanie tożsamości podmiotowej przy jednoczesnej zmianie formy organizacyjnoprawnej⁸⁸. Wyjątek od tej reguły stanowią przypadki sprzeczności przyznanych przywilejów z przepisami regulującymi konstrukcję spółki akcyjnej (art. 579 § 1 k.s.h.)⁸⁹ oraz osobowej⁹⁰.

5. Zakończenie

Dopuszczalność wprowadzania modyfikacji w zakresie osobistych uprawnień wspólnika należy ocenić pozytywnie. Regulacja ta ma szerokie zastosowanie praktyczne (na przykład, gdy udziałowcy decydują się uwzględnić wybitną wiedzę na temat zarządzania spółką z o.o. jednego z nich) lub honorowe (na przykład, gdy uprzywilejowany brał udział w tworzeniu spółki z o.o.). Ambiwalentne odczucia z kolei wywołuje brak delimitacji przedmiotu oraz zakresu szczególnej korzyści. *Prima facie* pozytywnie należy ocenić nieograniczoną możliwość jej kształtowania. Niemniej, osobiste uprawnienia stanowią wyjątek od zasady, w myśl której wpływ udziałowca implikowany jest przez wielkość posiadanych jednostek uczestnictwa. Kompetencje te nie powinny także zagrażać prawidłowemu funkcjonowaniu spółki z o.o. W związku z czym trafne wydaje się ustawowe zarysowanie granic tych uprawnień (por. art. 354 § 3 k.s.h.). Krytycznie natomiast należy odnieść się do braku szczegółowych rozwiązań dotyczących wygaśnięcia przywileju przyznanego wspólnikowi. Obecne brzmienie przepisu nie pozwala na jednoznaczne przesądzenie tej kwestii. Wniosek ten potwierdzają

⁸⁵ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 442; **M. Rodzyńkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 1254 i 1371, który przyjmuje, że regulacja ta zawiera wyliczenie enumeratywne. Odmiennie **A. Kidyba** (red.), **A. Witosz, A.J. Witosz**, *Łączenie, podział i przekształcenie spółek handlowych*, Warszawa 2019, s. 158–159, którzy wskazują na możliwość zastosowania tego przepisu w drodze analogii; **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 1294 i 1388.

⁸⁶ **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 3; **M. Hotel**, *Podmiotowa restrukturyzacja...*, s. 57.

⁸⁷ **A. Opalski**, *Kodeks spółek...*, Komentarz do art. 159, Nb. 3; **M. Hotel**, *Podmiotowa restrukturyzacja...*, s. 55.

⁸⁸ **M. Dumkiewicz**, *Kodeks spółek...*, s. 1369.

⁸⁹ **K. Kopaczyńska-Pieczniak**, *Ustanie członkostwa...*, s. 420.

⁹⁰ *Ibidem*, s. 424.

rozbieżne poglądy prezentowane w doktrynie, a nadto brak jednolitej argumentacji przemawiającej za konkretnym stanowiskiem. W tym kontekście niezbędne wydaje się wprowadzenie stosownych zmian w k.s.h. poprzez wskazanie przypadku, w którym przywilej wygasa, a nadto czy jest to stan trwały, czy tymczasowy.

Bibliografia

Opracowania

- Bielecki M.**, *Zakaz dyskryminacji i zasada równości a przywileje osobiste i udziałowe w spółce z o.o.*, Prawo Spółek 2005/1/, s. 2–10.
- Dumkiewicz M.**, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Dumkiewicz M.**, *Wspólność udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2010.
- Hotel M.**, *Podmiotowa restrukturyzacja spółki a wygaśnięcie uprawnień osobistych*, Przegląd Prawa Handlowego 2014/8, s. 54–58.
- Kappes A.**, *Interes spółki a interes wspólników/akcjonariuszy*, w: P. Piniór, P. Relidziński, W. Wyrzykowski, E. Zielińska, M. Żaba (red.), *Prawo handlowe. Między teorią, praktyką a orzecznictwem. Księga jubileuszowa dedykowana Januszowi A. Strzepsce*, Warszawa 2019, s. 163–180.
- Kidyba A.**, *Kodeks spółek handlowych. Tom I. Komentarz do art. 1–300*, Warszawa 2019.
- Kidyba A.**, *Prawo handlowe*, Warszawa 2018.
- Kidyba A.**, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, Warszawa 2014.
- Kidyba A.** (red.), **Kopaczyńska-Pieczniak K.**, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2010.
- Kidyba A.** (red.), **Witosz A.**, **Witosz A.J.**, *Łączenie, podział i przekształcenie spółek handlowych*, Warszawa 2019.
- Kopaczyńska-Pieczniak K.**, *Dobre obyczaje i zasady współżycia społecznego w prawie spółek handlowych*, Annales UMCS 2016/2, s. 93–115.
- Kopaczyńska-Pieczniak K.**, *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2002.
- Kozik M.**, *Uszczuplenie praw przyznanych osobiście i praw udziałowych w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w świetle art. 246 § 3 k.s.h. (cz. I)*, Prawo Spółek 2005/12, s. 11–22.
- Kozik M.**, *Uszczuplenie praw przyznanych osobiście i praw udziałowych w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w świetle art. 246 § 3 k.s.h. (cz. II)*, Prawo Spółek 2006/1, s. 13–20.
- Litwińska M.**, *Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 1999.
- Nowak-Górski B.**, *Swoboda kreowania akcji uprzywilejowanych i uprawnień osobistych w spółkach akcyjnych*, Przegląd Prawa Handlowego 2017/2, s. 28–39.
- Okolski J.**, **Modrzejewski J.**, **Gasiński L.**, *Natura stosunku korporacyjnego spółki akcyjnej*, Przegląd Prawa Handlowego 2000/8, s. 2–14.
- Opalski A.**, w: A. Opalski (red.), *Kodeks spółek handlowych. Tom IIA. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 151–226*, Warszawa 2018, s. 178–194.

- Opalski A.**, *Zasada jednakowego traktowania wspólników i akcjonariuszy*, Przegląd Prawa Handlowego 2012/6, s. 5–17.
- Pabis R.**, *Spółka z o.o. Komentarz*, Warszawa 2006.
- Pabis R.**, w: J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski i in., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 548–551.
- Piniór P.**, *Osobiste uprawnienia wspólników i akcjonariuszy w spółkach kapitałowych*, Prawo Spółek 2010/2, s. 9–17.
- Potrzeszcz R.**, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Tom 2*, Warszawa 2011, s. 52–55.
- Rodzinkiewicz M.**, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Romanowski M.**, *Podział praw podmiotowych na majątkowe i niemajątkowe*, Państwo i Prawo 2006/3, s. 24–38.
- Sokołowski T.**, w: A. Kidyba (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. T. 1. Część ogólna*, Warszawa 2012, s. 40–51.
- Sołtyński S.**, *Osobiste uprawnienia udziałowców w spółkach kapitałowych. Przyczynek do analizy art. 159 i 354 k.s.h.*, w: A. Całus i in., *Studia z prawa prywatnego gospodarczego. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Ireneusza Weissa*, Kraków 2003, s. 267–284.
- Szmid K.**, *Natura spółki akcyjnej jako delimitacja zasady swobody umów w prawie polskim i amerykańskim*, Warszawa 2015.
- Tarska M.**, *Zakres swobody umów w spółkach handlowych*, Warszawa 2012.
- Turowicz P.J.**, *Prawa przyznane osobiście poszczególnym wspólnikom lub akcjonariuszom*, Przegląd Prawa Handlowego 1999/5, s. 41–43.
- Wajda D.**, *Prawa przyznane osobiście wspólnikowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością a powiernicze zbycie udziałów*, Głosa 2008/3, s. 49–56.
- Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K.**, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2018.

Orzecznictwo

- Uchwała Sądu Najwyższego z 8 września 1995, sygn. akt III CZP 106/95.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 15 maja 2008 r., sygn. akt V ACa 163/08.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 6 marca 2002 r., sygn. akt. V CKN 846/00.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2005 r., sygn. akt I CK 521/04.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2005 r., sygn. akt I CK 528/04.
- Wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2011 r., sygn. akt I CSK 391/10.

Filip WOLSKI

SPECIAL BENEFITS GRANTED TO A SHAREHOLDER IN A LIMITED LIABILITY COMPANY AGREEMENT

Abstract

Background: The aim of this study is to analyze article 159 of the Polish Code of Commercial Companies. The cited provision enables granting ‘special benefits’ to a shareholder of a limited liability company. This regulation is exceptional in nature, taking into account the fact that the

shareholder's influence on the object of the company's activity depends, in principal, on the value of shares held.

Research purpose: The purpose of the publication is to comprehensively present issues related to the subject and scope of special benefits assigned to a participant of a limited liability company, as well as the granting and termination thereof. In order to achieve this goal, the author analyzed the above-mentioned aspects in three sections. The first focuses on the subject and scope of special benefits. The second relates to granting thereof. The third refers to the termination of special benefits.

Methods: The study uses the legal-dogmatic method. In particular, reference was made to the text of the September 15, 2000 Commercial Companies Code commentaries, articles, monographs, as well as case law.

Conclusions: A closer look at the issue resulted in drawing three categories of conclusions and possible *de lege ferenda* proposals. The first category is positive conclusions. They relate to the existence of regulations enabling special rights to be attributed to a shareholder of a limited liability company. The second category is mixed conclusions. It pertains to the lack of defining the subject and scope of the issue in question. *Prima facie* this state of affairs may seem favorable, although – as it turns out – it is not entirely so. In this case, specific legislative solutions have been proposed to improve the situation. The last category is critical conclusions. They refer to the topic of the termination of 'special benefits' *De lege lata*, which is not clearly regulated. In light of this, doubts arise as to the application of article 159 of the Commercial Companies Code. In this matter, ways to improve the drafting of the provision are discussed.

Keywords: limited liability company, agreement, personal rights, special benefits, Code of Commercial Companies.